

ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՈՑ ԳԻՐՔԵՐԸ

Սակարայեցւոյ Ա. Բ. եւ Գ. գիրքերը Հին Կտակարանի վեց գիրքերու հետ (Եզր. Ա., Յուդիթ, Տովբիթ, Իմաստութիւն Սողոմոնի, Իմաստութիւն Սիրաքայ կամ Ժողովող եւ Թուղթ Բարուքայ), Երկրորդականոն (Apocrypha) նկատուած են։ Այս ինը գիրքերը դուրս կը մնան Եբրայական կոչուած Կանոնէն, սակայն մաս կը կազմեն Եօթնասանից Թարգմանութեան կամ Աղեքսանդրեան Կանոնին։

• Արեւմտեան Հին եկեղեցիները, ինչպէս նաեւ Արեւելեան բոլոր եկեղեցիները կ'ընդունին զանոնք սակայն որոշ վերապահութեամբ, նկատելով աւելի ի շինութիւն հաւատացեալներու հոգեւոր եւ բարոյական դաստիարակութեան քան թէ ի հաստատութիւն եկեղեցւոյ վարդապետութիւններու, եւս Ռոմական բոլոր եկեղեցիները կ'ընդունին զանոնք՝ հաստատելով մնալով միայն Եբրայական Կանոնին։

Երկրորդական նկատուած այս գիրքերը որոշուած են Գերութեան վերադարձէն մինչեւ Քրիստոնէական շրջանի առաջին դարու ժամանակամիջոցին երբայրէն, արամեբէն կամ յունարէն լեզուներով։

Եբրայեցի Բաբելներու եւ օրէնսդէսներու տեսութեան համաձայն Աստուծոյ յայտնութիւնը Օրէնքի եւ Մարգարէներու միջոցաւ վերջ գտած է Բաբելոնի գերութեան վերադարձէն յետոյ, երբ արդէն լաղարած էր մարգարէներու սերունդը եւ արջութիւններ. այս սկզբունքով ալ աստուածային ներշնչումէ դուրի եւ հետեւաբար անընդունելի էին անկէ յետոյ գրուած բոլոր գիրքերը, իրրեւ ուղեցոյց կրօնքի եւ միջոց՝ Աստուծոյ կամքի յայտնութեան։

Քրիստոնէական տեսակէտով սակայն, յետոյ ալ յայտնութիւնը կը շարունակուի միշտ եւ միայն իր լրումին կը հասնի Քրիստոսի մարդեղութեամբ. հետեւաբար Երկրորդական գիրքերը կը ներկա-

յացեն այդ ժամանակաշրջանի Իսրայէլի ժողովուրդին կրօնական եւ բարոյական ըմբռնումները եւ մասամբ անոր պատմութիւնը, որուն միջոցաւ միշտ գործած եւ ինքզինք յայտնած է Աստուած։

Իբրեւ է որ այս գիրքերը չունին ոչ մարդարէական գիրքերու բարձր ներշնչումը եւ աստուածային յայտնութիւններու ճշմարտութիւնը եւ ոչ ալ օրէնքի համամարդկային աստուածատիր բարոյականի սկզբունքները. սակայն ոչ մէկ ձեւով ստորադաս են իրրեւ կանոնական ընդունուած Հին Կտակարանի պատմական Դատաւորաց, Թագաւորաց եւ նման գիրքերէն։

Երկրորդական նկատուած այս գրութիւններուն մէջ քացառիկ արժէք մը կը ներկայացնեն Մակարայեցւոյ գիրքերը, մասնաւորաբար Ա. եւ Բ. իրրեւ ներշնչում, պատմութիւն եւ կրօնական ոգիով եւ նախանձախնդրութեամբ տողորուած անձերու հերոսական մարտնչում եւ նահատակութիւն կրօնքի պաշտպանութեան եւ հայրենիքի ազատութեան համար։ Վարդապետական եւ յայտնութեան տեսակէտով ալ մասնաւոր կարեւորութիւն եւ հետաքրքրութիւն ունին Մակարայեցւոյ գիրքերը, վասնզի այստեղ է որ առաջին անդամ ուղարկով Հին Կտակարանի մէջ կը յիշատակուին աղօթք ննջեցեալներու համար եւ յարութեան յստակ յիշատակութիւնն ու գաղափարը (Բ. Մկր. 9, 14)։

Մակարանց պարարտ տեղի կ'ունենայ Բ. գրքունի Ն. Ք. Վ Հռոմմէական դրաման եւ Հելլէն Հզօր մշակութիւնի ազդեցութեան շրջանէ, կայսրութեան միատարրութիւնը եւ տեսականացումը ապահովելու մտահոգութեամբ կը սկսի ճնշումի, հալածանքի եւ ձուլումի քաղաքականութիւն մը մասնաւորաբար Հրեաներու դէմ, որոնք աւելի այլաբանութեամբ նկարագիր, ինքնադրոյմ կրօնքի աւանդութիւններ ունէին։ Այս քաղաքականութիւնը իր ծայրայեղ աստիճանին կը հասնի Անտիոքոս Նիկիայի օրով, որ օտա-

նակոխ ընելով Երբայական կրօնը ու ասանթութիւնները՝ յանդնեցաւ նոյնիսկ զինուորական ուժով Տաճարի նուիրականութիւնն ու սրբութիւնը պղծել, որուն դէմ կ'ընդ-վրդին ու կ'ըմբոստանան քահանայները առաջնորդութեամբ քահանայպետին եւ սմարող ժողովուրդին՝ զխաւարութեամբ Բուդա Մակարէի եւ իր եղբայրներուն։ Անհաւասար եւ հերոսական պայքարը կը տեսնուի տարիներ եւ կը վերջանայ կրօնական պաշտամունքի ազատութեամբ եւ նոյնիսկ քաղաքական անկախութեան վերահաստատումով։

Մակարայեցւոյ Ա. եւ Բ. գիրքերուն մէջ մանրամասնօրէն նկարագրուած են մէկ կողմէ Հայածանքներուն եւ տանջանքներուն ահաւորութիւնն ու անմարդկային բարբարոսութիւնը, միւս կողմէ նախանձախնդիր, Քաւատքով լի եւ հերոսական դիմադրութիւնն ու նահատակութիւնը զինուորականներու, քահանաներու, ինչպէս նաեւ հասարակ ալրերու եւ կիներու։

Դիւցազնութեան եւ հաւատքի համար մարտիբոսութեան յաւերժական տիպար մըն է այն մայրը, որ իր եօթը երիտասարդ գաւակներուն հետ թագաւորին առջեւ կը բեր-ի՝ իր հայրերուն հաւատքը ուրանալու առաջնորդութեամբ։ ամէնքն ալ համար-ձուկօրէն ու միաբերան կը մերժեն աւելին թարկուին զարհուրելի տանջանքներու։ Քաւարի մայրը փոխանակ տկարանալու, արիարար կը քաջալերէ իր գաւակները որ-պէսզի տեղի չտան, հաւատարիմ մնան իրենց Աստծոյն ու հայրերու հաւատքին եւ չփոխան մահէն։ Ամէնքն ալ յաջողաբար չարչարալից մահուամբ կ'ընդունին մարտի-բոսութեան պսակը իրենց մօրը աչքերուն տողեւ։ ամենէն վերջը իր գաւակներով հը-պարտ մայրը կը նահատակուի։ Անկենդ գաւակներէն մին, անկարողութիւն չարա-բանքներէ յետոյ եւ մահուանէ առաջ կը պոռթկայ դիմեց տանջողներու երեսին։ «Ո՛վ թուառական, դուն մեր այս կեանքը կար-հեցեմ կ'ուզես, բայց աշխարհներու թա-ղաւորը մեզի՝ որ իր օրէնքին պաշտպանու-թեան համար կը մեռնինք, յարութիւն պիտի տայ եւ պիտի կանչէ յաւիտեանական կեանքի» (Բ. Մկր. Է. 9)։

Իրական դիւցազնեղութիւն մըն է Մա-

կարեանց պատմութիւնը, որուն հիմքը կը կազմէ կրօնական զօրաւոր հաւատք՝ զօրա-ցած յաւիտեանական կեանքի եւ յարութեան գաղափարներով, կրօնքի եւ խղճի աղատու-թիւն եւ հայրենիքի ազատագրում։

Մեղի, Հայերու համար, Մակարայեց-ւոյ գիրքերը այլապէս ալ չանկան են եւ արժանի մասնաւոր հետաքրքրութեան. անոնք ներշնչման աղբիւր եղած են Ասա-րայի պատերազմի հերոս Վարդան Մամի-կոնեանի եւ իր քաջարի դիմադրողներուն։ Ե-դիչէ Պատմիչ կը լիշտտակէ այդ պարագան ճակատամարտի պատրաստութեան խոր-հրդաւոր պահը նկարագրած միջոցին։ Ձի-ձեռն առեալ զքաջ նկարագիրն Մակարայեց-ւոյ, Բնթեռնայ ի լսելիս ամենեցուն», ուկ-նարկելով Սուրբ Սպարապետին։ Արդարեւ Վարդանայն Պատերազմը Մակարեանց ընդ-վրդումն կրկնութիւնը կամ իրական մէկ պատկերն է, պատմական նման պայման-ներու մէջ եւ կրօնական ու ազգային նոյն ո-գիով։ Ղեւնդ Երէցն ու եկեղեցականները, դասը, Վարդան Մամիկոնեանն ու իր զինա-կիցները, նոյնիսկ Փարպեցիի նկարագրած «Տիկնայք Փափկասունք»ը, անպայման ներ-շնչուած պէտք է ուլան Մակարեանց պայ-քարի անտեղիտայի ոգիէն, կրօնական ու հայրենասիրական բարձր գաղափարակա-նէն։

Արդարեւ, Մակարայեցւոյ պատմու-թիւնը ներշնչումով պէտք է գրուած բլլայ, որովպէ կարեւոր աշխատանքները բլլալ։

Բոլոր հին եւ պատմական եկեղեցիները տօնելի փոքրերու կարգը դասած են Մա-կարեան նահատակները եւ այդ օրը նոյն գիրքերէն որոշ հատուածներ կը կարգաց-ւին։

Հայաստանեայց եկեղեցին Մակարայեց-ւոյ տօնը կը կատարէ Վարդապետի Գ. Կի-րակի Բ.՝ օրը եւ Բ. Մկր. Զ. դիմելէն 18-42 հաւատարներ կը կարդացուին Պատա-րազի ընթացքին իրեւ ձաւու Ընթերցուած։

Մակարայեցւոյ գիրքերու աշխարհա-բարի թարգմանութիւնը սկսած ենք իրեւ մեղի ինկած բաժին հաւաքական աշխա-տանքի մը, որուն նպատակն էր կատարել

Աստուածաշունչի ամբողջական թարգմանութիւնը եւ նոյնիսկ ի լոյս բնծայել զայն 1966-ին, անոր հարեւն առաջին տպագրութեան 300-ամակերն առթիւ: Դժբախտաբար կարելի չեղաւ իրականացնել այդ յոյժ կարեւոր եւ անհրաժեշտ ձեռնարկը:

Մենք սակայն չարունակեցինք մեր համեստ աշխատանքը եւ ապագային կը յուսանք առանձինն հրատարակել ուսումնասիր-

ութեամբ մը եւ ծանօթութիւններով:

Իրբեւ նմոյշ եւ փորձ մեր կատարած թարգմանութեան, կը ներկայացնենք Բ. Մակարայեցոց Զ. եւ է. զլուխները: Բնագիրը որուն հետեւած ենք՝ մեր Ոսկեղարու գրաբարն է. սակայն միշտ աչքի առջեւ ունեցած ենք նաեւ անգլերէն եւ Ֆրանսերէն զանազան գիտական թարգմանութիւններ:

Փարիզ

ՍԵՐՈՎԷԷ ԱՐՔԵՊՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Զ. ԳԼՈՒԽ

1 Կարճ ժամանակ մը յետոյ, թագաւորը ծերունի Աթենացի մը զրկեց ստեփանոս համար Հրեաները որպէսդի յբն իրենց հայրերուն օրէնքը եւ հաւատարիմ չմնան Աստուծոյ օրէնքին:

2 Երուսաղէմի Տաճարը պղծել եւ զայն կոչել Ողիմպոսի դիքերու անունով, իսկ Գարգարիդինի մէջ գրանդաւանները վանատուրի հիւրընկալ Որմիդի դիքեր անունով համաձայն չըջանի րնակիչներու նկարագրին:

3 Այս չարիքին ծանրութիւնը տառապալից էր ժողովուրդին համար եւ դժուար էր տանիլ զայն:

4 Սուրբ Տաճարը հեթանոսներու արուեստական պղծութիւններով լեցուեցաւ, սուրբ սրահ այրեր եւ կիներ իրենց խառնակեաց կեանքով աղտեղութեան վերածեցին ու ամէն ինչ որ արգիւտած էր, համարձակութեամբ ներս կը տանէին:

5 Սեղանը ամբողջութեամբ կը լեցնէին օրէնքով արգիւտած խոտերի առարկաներով:

6 Արտօնուած չէր այլեւս չաթաթուան օրէնքը պահել եւ ոչ ալ հայրերու տարեկան տօները կատարել, չէին համարձակեր նոյնիսկ Հրեայ անունը արտասանել:

7 Ամէն ամիս, թագաւորին ծերնդեան տարեդարձին օրը, խստութեամբ կը ստիպէին մասնակցիլ զոհերու խրախճանքին. եւ Սպանդարամետի տօնին առթիւ բռնութեամբ կը հրաւիրէին թաւ ոստերով պսակազարդուած, մաս կազմել Սպանդարամետի թափօրին:

8 Հրաման զրկեցին Հելլէն բոլոր մօտաւոր քաղաքներուն, յանուն Պտղոմէոսի, նոյն ընթացքը որդեգրել բոլոր Հրեաներուն համար, եւ ռանոնք ստիպել որպէսդի զոհերուն մասնակցելու պարտականութիւնը ստանձնեն:

9 Եւ ան որ մերժէր ենթարկուիլ զոհերուն մասնակցելու հեթանոս սովորութիւններուն, սրամահ ընել: Եւ հոն կը պարգուէր չարչարուողներուն տագնապալի տառապանքներուն տեսարանը:

10 Երկու կիներու մասին ամբաստանութիւն եղաւ որովհետեւ իրենց զաւակները թլիպտած էին. բերին անմիջապէս երախաները եւ մարերուն ստինքներէն կախելով, քաղաքին մէջ հրապարակաւ պտտեցին ամէնուն ներկայութեան եւ ապա պարիսպէն վար գահավիժեցին:

11 Ուրիշներ, որոնք կ'երթային մօտակայ քաղաքները չարաթ օրերը քաղաքի կերպով հոն անցնելու, արգիւտած Փիլիպպոսին կողմէ, եւ երբ գտնուէին, ողջ ողջ կ'ալ-

բուէին կրակով. վասն զի չէին համարձակեր ինքզինքնին պաշտպանել սուրբ օրը եւ Օրէնքը չպղծելու երկիրդէն:

12 Արդ, կ'աղաչեմ բոլորիդ երբ կարգեք այս գիրքը չվհատիք այս զէպքերուն համար, եւ այս տառապանքները մեկատէք մեր ազգին իրեւ պատիժ, այլ խրատ:

13 Անօրէնները երկար ատեն չեն տեսեր, այլ շուտով Աստուածային հրաշքներով եւ նշաններով կը գտնեն իրենց պատիժը:

14 Ուրիշ ազգերու նկատմամբ Աստուած համբերութեամբ կը ըստպասէ մինչեւ որ անոնց մեղքին չափը լեցուի եւ հասնին անհնարին դատապարտութեան, բայց Աստուած այսպէս չէ որոշած վարուիլ մեր նկատմամբ:

15 Ան չի թողոր որ մեր մեղքին չափը անցնի որպէսզի անմիջապէս մեղ պատժէ:

16 Ահա թէ ինչու ան չի մերժեր իր առատ ողորմութիւնը եւ յաճախ մեզ կը խրատէ տառապանքի միջոցաւ:

17 Այս խօսքերը բոլոր պարզապէս վերլուծեցնելու համար Զեդորմէ յետոյ վերստին կը դառնանք պատմութեան:

18 Եդիպոսը, զիսաոր դպիրներէն մէկը, որ առաջացած տարիքունէր, ծեր եւ գեղեցկադէմ էր, բնական բռնութեամբ բանալով կը ըստիպէին որպէսզի խոզի միւս ուտէ:

19 Բայց ան քաջութեամբ յանձն առաւ աւելի մեռնիլ քան խղճահարութեամբ անսուրբ կեանք մը ապրիլ եւ իր ընկերներէն դատապարտուիլ:

20 Նախընտրեց տանջանքի ենթարկուիլ, թքնելով անարգեց անոնց պաշտամունքը նման համբերատարներուն որոնք քաջութիւն կ'ունենան մերժելու իրենց հրամայուած սնունդը զոր օրէնքով արտօնուած չեն ուտել:

21 Իսկ անոնք որ հակառակ Օրէնքին, կ'առաջարկէին իրեն զոհին ճաշը ուտել, մէկ կողմ տարին զինք, որովհետեւ երկար ատենէ կը ճանչնային, եւ կը ստիպէին, փոխանակ թա-

22 զաւորին կողմէ պարտադրեալ զոհի միսին, ուտէ իրենց բերած միսը, որուն գործածութիւնը արտօնուած էր, մահէն ազատելու համար: Այսպէս իրենց հին բարեկամութեան պատճառաւ մարդասիրութեամբ կը վարուէին անոր հետ:

23 Բայց ան, աղնուական վճռականութեամբ, արժանի իր տարիքին, վայել իր ծերութեան եւ զբարթածաղիկ ու արծաթափայլ մազերու, մանկութենէն սկսած անբասիր վարքին ու մանաւանդ սուրբ եւ Աստուածային օրինապահութեան, պատրաստ կարգապահութեամբ ան-

24 միջապէս կը պատասխանէր. Ո՛հ, արժան չէ, պատշաճ չէ մեր տարիքին կեղծարարութիւն ընել. եւ կը խնդրէր որ զինք փութով Հագէս — Միւս աշխարհը դրկեն: Եւ այն երկտասարդներէն շատեր որոնք կը նային յկարծեն որ Եդիպոսը, ինքուն տարեկան անցած ծերունին, մահւան դրան առջեւ դարձաւ հեթանոսութեան:

25 Եւ անոնք իմ տկարութեանս պատճառաւ եւ այս կարճ ու վաղանցուկ կեանքին համար դայթակիդն ու ես այսպէս զէջ անուն մը ձգելով աշխարհի մէջ, անարգուի ծերութիւնս:

26 Արդ, եթէ հիմա իսկ ազատիմ մարդկային պատիժներէ, ողջ մնամ ու կամ մեռնիմ, չեմ կրնար խուսափիլ Ամենակալին ձեռքէն:

27 Այս իսկ պատճառաւ կեանքս քաջութեամբ կը զոհեմ ծերութեանս արժանապատուութիւնը պահելու համար:

28 Եւ որպէսզի երիտասարդներուն առաքելի հերոսի մը օրինակը թողում, յօժարութեամբ եւ քաջա-

բար բարի մահով կը մեռնիմ սուրբ եւ նուիրական օրէնքին պաշտպանութեան համար:

29 Իր շուրջը եղողներէն անոնք որ նախապէս բարեացակամ էին իր իր նկատմամբ, թշնամի եղան իրեն եւ իր իմաստուն խօսքերը յիմարութիւն սեպեցին, եւ սկսան աւելի տագնապալից շարժարանքներու եւ թարկել զինքը:

30 Ու երբ տանջանքներու մէջ մահամերձ էր, հեծեծելով բացաւ իր բերանը ու բաւ, Ով Տէր, Դուն որ իմաստութեան գիտութիւնը ունիս, նայէ որ ազատես զիս մահուան վիշտէն. մարմնական այս խիստ տանջանքները ընդունելով կը համարեմ, բայց հոգիս քաղցրութեամբ կը տանի այս տանջանքները, վասնզի Քու երկիւղը ունիմ:

31 Ահա թէ ինչպէս ան մեռաւ թողյով առաքինի հեռոսի մը օրինակը ու բառի յիշատակ մը ոչ միայն երիտասարդներուն այլ նաեւ իր ամբողջ ազգին:

Է. ԳԼՈՒԽ

1 Պատահեցաւ որ եօթը եղբայրներ իրենց մօրը հետ միասին բռնելով, թագաւորին առեանք բերին, եւ գաւառանի ու մտրակի հարուածներով կը ստիպէին որ խողի միս ուտեն:

2 Անոնցմէ մին ամէնուն կողմէ բաւ. Ի՞նչ հարգումներ ունիք մեզի, ի՞նչ կ'ուզէք սորվիլ մեղմէ, մենք պատրաստ ենք մեռնիլ քան թէ մեր հայրերուն օրէնքը ուրանալ:

3 Թագաւորը բարանալով հրամայեց ջեռուցանել կաթսաներ եւ երկաթէ ցողեր:

4 Երբ գործիքները կարմրելու աստիճան պատրաստ եղան, թագաւորը հրամայեց խօսողին լեզուն կտրել, մորթաղբը ընել գլուխը եւ անդամներուն ծայրամասերը անդամատել մօրը եւ եղբայրներուն աչքերուն առջեւ:

5 Եւ խօսքէ եւ անդամներէ զրկելէ ետք հրամայեց ողջ ողջ նետել եռացած կաթսային մէջ որմէ թանձր գոլը վեր կը բարձրանար, մայրը եւ եղբայրները իրարու կը քաջալերէին որպէսզի մեռնին հերոսաբար եւ ժառանգեն համբաւ եւ իրենց հոգիներ:

6 Բը, ըսելով. Տէր Աստուածը կը տեսնէ եւ ապահովաբար կը գթայ մեզ, ինչպէս Մովսէս յայտնապէս կը վկայէ իր օրհնասացութեան մէջ. «Ան կը գթայ իր ծառաներուն»:

7 Երբ առաջինը ալապէս մեռաւ, երկրորդը բերին տանջելու, գլուխին մորթ մագերտին հետ դերծելէ յետոյ, կը հարցնէին թէ պիտի ճաշակէ՞ր խողի միսը մարմինը անդամատուելէ առաջ:

8 Ան իր մայրենի լեզուով Ո՛հ, պատասխանեց ու լետոյ, առաջինին պէս յաջորդաբար նոյն տանջանքներուն ենթարկուեցաւ:

9 Իր վերջին չունչը արձակած ատեն ըստ թագաւորին. Ով թշուառական, դուն մեր այս կենքը կարծեցնել կ'ուէր բայց աշխարհներու թագաւորը, մեռ, որ իր օրէնքին պաշտպանութեան համար կը մեռնիք, յարութիւն պիտի տայ եւ պիտի կանչէ յաշխնական կեանքի:

10 Ասկէ ետք երրորդը բերին որ, անոնց պահանջին վրայ լեզուն եր-

11 կարեց եւ արխարար տարածեց ձեռքերը եւ հերոսաբար ըսաւ. Աստուած ինծի պառցեալ է այս անդամները եւ իր Օրէնքին պաշտպանութեան համար կը զոհեմ զանոնք եւ յոյս ունիմ որ կրկին պիտի վերստանամ:

12 Նոյն ինքն թագաւորը ինչպէս նաեւ իր շուրջը եղողները հիացան պատանիին ուշիմ միտքին եւ քաջասրտութեան վրայ տեսնելով թէ ան ինչպէս կը տոկար տանջանքներուն:

13 Աս այ երբ մեռաւ, նոյն ձեռով չարչարեցին եւ տանջեցին չորրորդը:

14 Մահամերձ վիճակի մէջ ան ալսպէս խօսեցաւ. Լաւ է մարդոց ձեռքով մեռնելի Աստուածատու այն յոյսով որ կրկին յարութիւն պիտի առնենք նոր ծնունդով, քան թէ քեզի պէս կենդանի մնալ, վասնորքի քեզի համար յարութեան կեանքի դուռները փակուած են:

15 Անմիջապէս հինգերորդը առաջնորդեցին չարչարանքի տանջանքին:

16 Քին: Թագաւորին նայելով րաւ կրտսէ խօսիլ եւ րաւ. Թէեւ մարդոց վրայ իշխանութիւն ունին, սակայն դուն այ մահկանացու ես, կ'ընես ինչ որ կր փափառես, բայց մի կարծեր որ Աստուած լքած է մեր ազգը, աւնոր նկատմամբ վատ մի ըլլար:

17 Միայն համբերէ եւ պիտի տեսնես Անոր մեծաքանց գորութիւնը, եւ թէ ինչպէ՛ս չարչար պիտի հարուածէ օհա եւ քու ազգատոհմը:

18 Անկէ լետոյ վեցերորդը, որ երբ մօտ էր մեռնելու քաւ. Չուր տեղ մի խաբէս ինքզինքը, մեր մեղքերէն համար է որ մենք ալսպէս կը պարչաւունք. մեղանշած ենք Աստուծոյ դէմ ու ատոր համար են այս սարհոյսի ոճիւրտութիւնները:

19 Բայց դուն մի կարծեր որ առանց պատիժի պիտի մնա ալսպէս Աստուծոյ դէմ կուռելով:

20 Իսկ աւենէն աւելի սքանչելի մայրը, արժանի փառաւոր յիւստաւութեան, որ տեսաւ իր եօթը ռաւակներուն մահը մէկ օրուան մէջ ու արիւարար դիմացաւ. Աստուծոյ վերայ ունեցած ույսին պատճառաւ:

21 Անոնցմէ իւրաքանչիւրը կը խրախուսէր իր մայրենի լեզուով, հերոսական ոգացումներով լեցուած, իր կանացի սիրտը առնական եռանդով ոխուած, առաջ գալով կ'ըսէր.

22 Ձեմ գիտեր թէ ինչպէս երեւցած արդանդիս մէջ, ես չէի որ ձեզի հոգի եւ կեանք տուի եւ կազմեցի ձեր մարմինները (ոչ ալ ծնայ եւ սնուցի ձեզ):

23 Աշխարհի արարիչը, որ կը ըս-

տեղծէ մարդը ծնունդով եւ կը յօրինէ մահէն քան, իր ողորմութեամբը թող ձեզի շնորհէ հոգի եւ կեանք, վասնորքի դուք ինքզինքնիդ դահեցիք իր օրէնքին համար:

24 Անտիոքոս, թէեւ ինքզինքը արհամարհուած զգաց այս նախատական խօսքերէն, սակայն երբ դաւակներէն կրտսերը ողջ էր տակաւին, ոչ միայն մխիթարական խօսքեր կ'ընէր, այլ երդումով կը վստահեցնէր թէ ահա չարստացնէ եւ երջանիկ ընէ չինքը, ի՞նչ լքէր իր հարբերու աւանդու թիւնը, քարեկամ պիտի ըլլար եւ իրեն պիտի վստահէր պետական քաջատոններ:

25 Բայց երբ պատանին կարեւորութիւն չընծայեց Թագաւորին կողմնակցութեամբ, ան մայրը կանչեց որ պէտքի համարէ դայն, վերկելու համար իր դասկը:

26 Ստիպումներու վրա մօլորը յօժարեցաւ կօսիլ իր որդւոյն:

27 Խոնարհեաւ անոր վրայ, ծաղրելով հպարտ ու ազարտաւան Թագաւորը եւ իր մայրենի լեզուով րաւ. Գթա հնծի որդեակս, ինչ որ ինն ամիս քեւ կրեցի իմ արգանդիս մէջ, եւ երեք տարի ստինքներովս սնուցի քեզ գրկիս մէջ, եւ այս տարիքին հասցուցի:

28 Կ'աղայեմ քեզի որդեակս, վերցուր աչքերդ, նայէ երկնքին ու երկրին եւ անոնց մէջ գտնուող բոլոր արարածներուն, եւ գիտի՛ր որ Աստուած զանոնք ոչինչն ստեղծած է, նոյն ձեւով ալ ստեղծած է մարդիկ:

29 Ուրեմն մի վախնար այս չարաշուք դահիճէն, այլ ինքզինքդ արժանի ցոյց տուր եղբայրներուդ, նախնարէ մահը քան այս կեանքը, որպէսզի Աստուծոյ ողորմութիւնով քեզ գտնեմ եղբայրներուդ հետ:

30 Մինչ մայրը կը խօսէր, պատանին կը լացազանչէր. Ո՞ր էք, ինչո՞ւ կը սպասէք, չեմ հնազանդիր

Թագաւորի հրամաններուն, այլ կը հնազանդիմ Անոր՝ որ Օրէնքը տրւած է մեր հայրերուն, Մովսէսի միջոցաւ:

31 Բայց դուն որ այս բոլոր չարիքները հնարեցիր երբայեցիներուն համար, չես կրնար խուսափիլ Աստուծոյ ձեռքէն:

32 Իսկ մենք մեր մեղքերուն համար է որ կը չարչարուինք:

33 Վասն ո՞ր եթէ կենդանի Աստուածը մեզ յանդիմանելու եւ դատիարակելու համար կարճ ժամանակ մը կը բարկանայ մեզի, դարձեալ իր գթութիւնովը կը հաշտուի իր ծառաներուն հետ:

34 Բայց դուն, անօրէն, պիղծ, ապստամբ եւ ամենավատ, քու սրնոտի յոյսովդ մի հպարտանար անոր ծառաներուն վրայ:

35 Դուն պիտի չազատիս Ամենակարող եւ Ամենատես Աստուծոյ դատաստանէն:

36 Այժմ, մեր եղբայրները, կարճ ժամանակ մը համբերելով չարչարանքներուն, Աստուծոյ ուխտին համաձայն ընդունած են յաւիտենական

կեանքը, բայց դուն, Աստուծոյ դատաստանին համաձայն պիտի ընդունիս քու հպարտութեանդ արդար պատիժը:

37 Եւ իմ եղբայրներուս պէս պատրաստ եմ հոգիս ու մարմինս ընծայելու հայրերուս օրէնքին համար, Աստուծմէ խնդրելով որ գթայ իմ աղփիս, որպէսզի դուն տանջուելով եւ հեծեծելով խոստովանիս որ միայն ան է Աստուած:

38 Եւ իմ ու իմ եղբայրներուս միջոցաւ ջնջել Ամենակարող Աստուծոյ ցառումն ու սրտմտութիւնը, արգարօրէն իջած մեր աղգին վրայ:

39 Թագաւորը, եօթը պատանիներու այսքան քաջութեանը վրայ սայրագնած, միւսներէն աւելի անգրթօրէն տանջեց կրտսերը:

40 Այս եւս աշխարհէն մեկնեցաւ սրբութեամբ եւ Աստուծոյ վրայ լի վստահութեամբ:

41 Զաւակներէն վերջ նոյն կերպով մեռաւ նաեւ մայրը:

42 Այսքան, զոհերու խրախճանքին եւ տանջանքներու մասին որոնք ամէն չափ անցան: